

Kristina ZLOUŠIĆ-IDAKOVIĆ

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske

Uprava za zaštitu kulturne baštine

Konzervatorski odjel u Zagrebu

KONZERVATORSKA PODLOGA ZA GENERALNI URBANISTIČKI PLAN KOPRIVNICE

*P*rostorno planiranje bilo koje administrativne cjeline prilika je za reviziju stanja u prostoru, detektiranju svih njegovih vrijednosti i definira odgovarajući pristup njegovim daljnjim gospodarenjem. Generalni urbanistički plan obrađuje prostor grada, njegovo urbanizirano područje, stoga je konzervatorska podloga prilagođena nivou ovog prostorno-planskog dokumenta. Temelji se na svim relevantnim iskustvima zaštite kulturnih dobara uz primjenu najnovijih saznanja i uvažavajući i svu ranije izrađenu konzervatorsku dokumentaciju. Za potrebe Provedbenog urbanističkog plana povijesne jezgre Koprivnice izrađena je 1978. konzervatorsko-urbanistička dokumentacija, potom su uslijedile izmjene i dopune 1986. godine. Oba elaborata izradio je Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, a u njima je elaboriran povijesni razvoj grada Koprivnice i valorizirana građevna struktura očuvanog središta grada te određena zona zaštite povijesne jezgre koja je bila na snazi do izrade ove konzervatorske podloge. Kako životne potrebe i povijesni razvoj snažno utječu na promjene, došlo je do niza promjena u prostoru zbog čega je bilo potrebno izvršiti reambulaciju zone zaštite te, sukladno važećim propisima zaštite kulturne baštine, provesti stupnjevanje i zoniranje zaštite cjelokupnog prostora obuhvata Generalnog urbanističkog plana.

Gradovi poput Koprivnice, čija se starost mjeri stoljećima, predstavljaju osebujan prostorni organizam čije uređenje traži kompleksan pristup. To je nataložena prostorna vrijednost čiji smo dio proglasili vrijednim sa svog današnjeg stajališta, no, nije ga moguće izolirati i isključiti od utjecaja okolnog, manje vrijednog prostora. Međusobni utjecaj povijesne jezgre i okolnog područja je stalni proces koji treba izbalansirati upravo kroz planiranje. Stoga je važan dio sveukupnog planiranja gradskog prostora njegovo vizualno uobličavanje čime se naglašavaju vrijedne pojedinosti.

Grad nije nastao odjednom, po zadanom modelu, već su ga prije svega uvjetovali prirodni elementi, potom širi povijesni tokovi, lokalni uvjeti i stanovništvo stvorivši urbani pejzaž. Sve faze razvoja grada koje su se vremenom taložile, imaju utjecaj na današnju fizionomiju grada, stoga prostor grada krije niz vrijednosti koje su veoma bitne za njegov dalji razvoj. Vrijedne segmente grada, koji su zapostavljeni do anemičnosti, treba istaknuti kako se ne bi stapali u manje vrijednu cjelinu, nego bi se nametnuli kao orijentiri u prostoru i istaknuli početni okvir unutar kojeg se grad formirao i iz kojeg se dalje širio. Osnovna unutrašnja dispozicija najstarijeg dijela grada treba ostati jasna i čitljiva iznutra i saglediva izvana. Taj početni, povijesni okvir, ne smije nikad popucati do neprepoznatljivosti i stopiti se s novim dijelovima grada jer je čitljivost jedna od najvažnijih kvaliteta dispozicije prostora. Povijesni i urbanistički razvoj Koprivnice, elaboriran od niza autora koji su se bavili ovom tematikom, uvijek podvlači značenje renesansne utvrde kao formativnog elementa grada, međutim, elemente sačuvanog dijela utvrde danas u prostoru čitaju samo stručnjaci dok ovaj, naizgled neizgrađe-

ni prostor usred grada, rasplamsava maštu budućih investitora.

Prilikom izrade Konzervatorske podloge anketirane su, metodom slučajnog odabira, osobe koje su u Koprivnici boravile jedanput ili nekoliko puta. Sve su istakle kompliciranost gradskog prometa, ras-košan park i prostrani trg s pivnicom. Razloge ovakvom odabiru pojedinosti treba tražiti u jednoličnom, čak zbunjujućem gradskom pejzažu. Citljivost svakog pejzaža, pa i gradskog, doprinosi njegov vizualnoj vrijednosti, stoga, nepamtljiva, zbunjujuća unutrašnja organizacija prostora koja počiva na orijentirima koje promatrač sam odabire u prostoru, nema osobite vizualne kvalitete. Sagledivo-st cjeline izvana doprinosi orijentaciji iznutra pa je cjelovita slika grada, granične linije koje ocrtava-ju njegov volumen jednako važan kao i unutrašnja organizacija prostora. Ako se kod planiranja gra-da uvažavaju primarni linijski reperi koji su uvjetovali nastanak grada i na odgovarajući način nagla-se najvrjedniji elementi, zadržavajući svoju simboliku u povijesnom razvoju grada, prostor postaje čitljiv, a u stvaranju mentalne slike grada figuriraju njegove stvarne vrijednosti.

ANALIZA OČUVANOSTI PROSTORNO-STRUKTURALNIH ELEMENATA

Kontinuiran urbani razvoj grada Koprivnice moguće je pratiti od kraja 13. stoljeća. Okosnicu najsta-rije matrice naselja čini srednjovjekovni put koji povezuje Varaždin i Viroviticu, čija je trasa prolazi-la vjerojatno današnjom Oružanskom ulicom dok je prirodnu granicu činio potok Koprivnica. Uz da-našnju Esterovu ulicu nalaze se tada najvažnije građevine. Sjeverni ulaz u grad-utvrdu bio je u osi ulice dok je južni ulaz u osi Oružanske ulice. Današnji dominantni koridori povijesne jezgre, sjever-jug, zasigurno su naslijeđeni iz ove srednjovjekovne matrice jer čvrsto definiraju jezgru do danas, a prvi put se mogu čitati na Angielinievom planu iz 1566. godine.

Od polovine 17. stoljeća moguće je detaljnije pratiti urbani razvoj naselja. Obzirom da dolazi do slabljenja turske opasnosti, naselje se počinje zrakasto širiti izvan utvrde koja svojim položajem i ob-likom postaje njegov unutrašnji korektivni element. Tadašnji raster ulica užeg gradskog područja oču-van je do danas, kao i djelomično očuvani dijelovi utvrde na jugoistočnoj strani, otprilike 1/4 povr-šine. Težište izgrađenosti je na sjeverozapadnom dijelu naselja. O izgledu tadašnjeg naselja svjedo-če vedute izrađene u drugoj polovini 17. stoljeća na kojima se vide barokni tornjevi crkvi unutar utvrde, vertikale, djelomično i danas prisutne u vizurama na naselje s južne i istočne strane.

Jača izgradnja naselja počinje nakon izuzimanja grada Koprivnice iz vojne uprave Vojne krajine. Iz 18. stoljeća se do danas očuvala zgrada oružane i nekolicina stambeno-obrtničkih i trgovačkih kuća, kapela sv. Marije Tužne u Grantulama i pravoslavna crkva. Nove građevine poštuju naslijeđenu mat-ricu naselja koje se i dalje zrakasto širi oko utvrde na sve strane osim na južnu. Novi vrijedan pros-torni element je današnji trg dr. Leandera Brozovića, formiran u središtu utvrđenog naselja. Ostatak je to intervencije baroka na srednjovjekovnu koncepciju naselja unutar utvrde. Nastao je u sjecištu dijagonala pravokutnog oblika utvrde, ispred tadašnje zgrade vijećnice i opremljen je urbanom plas-tikom.

Raster ulica unutar utvrde doima se kao planirana ortogonalna mreža, međutim, nastajao je postup-no iz srednjovjekovne linijske osnove, uvjetovan pravokutnim oblikom utvrde i dominantnim sred-njovjekovnim tokovima. Oko utvrde se istovremeno formira nova mreža putova koja iz geometrijske pravilnosti čini prijelaz u mekšu organsku formu. Ulazi u gradsku utvrdu su na sjeveru i jugu, smak-nuti u odnosu na os naselja koju čini današnja Vijećnička ulica, tako da je sjeverni ulaz u osi današ-nje Esterove, a južni u osi današnje Oružanske ulice. Glavnom ulicom i okosnicom naselja može se

smatrati današnja Esterova, na nju su orijentirani svi važniji objekti dok je franjevački samostan s crkvom u njenoj osi lociran tako da usmjerava na južni ulaz. Esterova ulica i prostor izvan utvrde, današnji trgovi Zrinski i Jelačićev, su prvi prostori zatvorenih uličnih pročelja gradskih obilježja. To su prvi urbani ambijenti grada. Ostali izgrađeni potezi su još uvijek semiurbanog karaktera, obiteljske kuće obrtnika i trgovaca s gospodarskim dvorištem za potrebe poljoprivrede. I dalje je težište gradnje sjeverna i zapadna strana izvan utvrde, ali se gradi i istočno od utvrde, ne uvažavajući njen zrakasti oblik. Duh baroka, osim na sakralnim objektima i urbanoj plastici, nije dao značajnije obilježje gradu.

U drugoj polovini 19. stoljeća utvrda se većim dijelom razgrađuje, a opkopi zatrpavaju. To je razdoblje ostavilo svoj historicistički žig u nizu promjena u strukturi grada. Formira se današnja jezgra naselja, u mjerilu i izvornom oblikovanju u većoj mjeri očuvana do danas. Postupno se razgrađuje utvrda i povezuje unutrašnji i vanjski dio grada dok se postojeća pravilna matrica unutar utvrde zadržava i spaja s vanjskom mrežom ulica koja je nastala kao čvrst okvir utvrde na sjevernoj i južnoj strani, a na istočnoj strani se korigira u ravan potez, ponovljen primarni tok izvan utvrde u pravcu sjever-jug. Na sjeverozapadnoj strani grada nastaje prostrani gradski park koji postaje središte novoformirane proširene jezgre dok je jugoistočni dio utvrde do danas većim dijelom očuvan. Gradi se niz objekata javne namjene. To je period intenzivne gradnje i urbanizacije naselja i konačnog formiranja cjelokupnog prostora koji danas označavamo povijesnom jezgrom. Intervencije u 19. stoljeću u urbanizam Koprivnice unijele su niz promjena, prije svega u mekoći kasnije matrice u koju se uklapa najstariji sloj naselja. Karakterističan je kontrast koji nastaje u odnosu čvrsto izgrađenog okvira oko nekadašnje utvrde na sjeverozapadnom dijelu jezgre i meke neizgrađene konture sačuvanog ostatka utvrde u odnosu na zamišljenu dijagonalu kroz povijesnu jezgru u smjeru sjeveroistok-jugozapad. Gradnjom pruge inicirano je širenje grada i nastanak industrijske zone. Grad, kao posljedicu privrednog razvoja početkom 20. stoljeća, dobiva reprezentativnije građanske kuće i dalje narasta uz dominantne pravce koji se zrakasto šire od jezgre naselja duž prilaznih prometnica, spajajući se s nekadašnjim zasebnim prigradskim aglomeracijama. Karakterističan element spontanog rasta naselja su ljevkaasta raskrižja markirana raspelima. Ovaj se proces odvija stihijski, bez definiranog odnosa povijesne jezgre i okolnog izgrađenog prostora koji bi potencirao navedene očuvane vrijednosti.

Predimenzionirane suvremene građevine koje su nastale prvo zapadno, a potom istočno od povijesne jezgre, stvaraju sve uži visoko izgrađeni обруч oko jezgre, zatvarajući vizure na njene prepoznatljive unutrašnje elemente, vertikalne crkvenih tornjeva. Grad se izgrađuje, gubeći svoj povijesni zrakasti oblik i prepoznatljivu sliku izvana.

Odnos naselja i prirodnog okruženja je znatno izmijenjen, u današnjim granicama naselja gotovo izgubljen. Nije očuvana primarna topografija naselja. Gradsko je područje progutalo nekad prigradske dijelove naselja i proširilo se van linijskih repera, pruge na zapadu i potoka Koprivnica na jugu. Građevna područja se šire na račun poljodjelskih površina u ravnim potezima, ne podražavajući povijesnu zrakastu formu naselja.

Unatoč ovakvom znatnom proširenju gradske strukture, unutar gradske jezgre Koprivnice nije narušena povijesna prostorna matrica, parcelacija, a većim dijelom ni građevna struktura. Razvoj industrije krajem 19. stoljeća i u prvoj polovini 20. stoljeća ima za posljedicu prostorni razvoj grada. Industrijska zona je, dislocirana u odnosu na povijesnu jezgru na sjever, tako da je unutar povijesne jezgre Koprivnice očuvano niz činitelja povijesne urbane matrice. Najvažniji su ostaci nukleusa naselja, srednjovjekovne utvrde i pravilne mreže ulica unutar utvrde definirane već u srednjem vijeku,

1. Meke, neizgrađene konture ostataka utvrde
2. Čvrst, izgrađen okvir nastao oko danas nepostojećih dijelova utvrde
3. Neurbanizirani prostor u središtu povijesne jezgre
4. Rijetke eksterne vizure na povijesnu jezgru s čvrstim konturama
5. Stihijski formiran prostor oko povijesne jezgre

temelj kasnijem organskom širenju grada (Oružanska, Vijećnička i Esterova, Frankopanska i Franjevačka ul. i kasnije formirani Trg dr. Leandra Brozovića). Povijesnoj matrici pripadaju i ulice nastale kasnije kao okvir oko utvrde i zrakasti pravci od utvrde (Nemčićeva, Starogradska, Mosna, Potočna, Sajmišna, Braće Radića, Dr. Bardeka, A. Starčevića) kao i trgovi, uglavnom hortikulturno obrađene površine, neizgrađeni prostori nastali spajanjem unutrašnje strukture i vanjskog ruba utvrde (Gradski park, Zrinski trg, Trg mladosti, Florijanski trg, Trg dr. Bardeka i Trg bana Jelačića) kao i neizgrađeni prostor uz utvrdu, današnje sajmište. U urbanu povijesnu strukturu još je ovim planom svrstan dio Basaričekove i Ulice A. Starčevića kao najnovija urbana vrijednost s početka 20. stoljeća. Urbanistički definiran i konsolidiran najuži prostor oko gradskog parka i ostali navedeni prostori različitog stupnja urbaniteta, čine vrijednu cjelinu kod koje se jasno čita slojevitost od kasnog srednjeg vijeka do urbanizma prve polovine 20. stoljeća.

Prostor povijesne jezgre čine i prostori koji su ostali nedomišljeni, ali nisu devastirani i tako su na svoj način očuvali ovaj povijesni prostor. To su uglavnom dvorišni dijelovi uličnih poteza, oblikovno i sadržajno poluurbanog karaktera, ali ostavljaju mogućnost davanja povijesnoj jezgri nove kvalitete (Svilarska, Franjevačka, Oružanska, Vijećnička, Reberinska, Starogradska i Mosna ulica kao i niz pojedinačnih dvorišnih prostora).

Trgovi-ulice i ulice-trgovi, karakteristični elementi urbanizma Koprivnice, u najužoj su zoni povijesne jezgre zatvorenih pročelja jer građevine ispunjavaju čela parcela i spajaju se u oblikovno ujednačene poteze, dok je ostatak prostora povijesne jezgre otvorene, zgusnute gradnje. Građevine su na malim odstojanjima, ostavljajući prolaz u unutrašnjost parcele.

Unutar povijesne jezgre izdvajaju se očuvani građevni sklopovi: vojno-fortifikacijska cjelina, ostaci utvrde s oružanom, kompleks franjevačkog samostana s crkvom sv. Antuna, župna crkva sv. Nikole sa župnim dvorom kao zasebna cjelina, i bolnički kompleks s kapelom sv. Florijana i pilom Trpećeg Krista.

Izvan povijesne jezgre očuvana je građevna cjelina, danas Muzej Podravke, ostaci početaka prehrambene industrije, povijesno-memorijalni kompleks "Danica", ostaci kemijske industrije i memorija na drugi svjetski rat, gradsko, židovsko i pravoslavno groblje i niz pojedinačnih kulturnih dobara. Unutar građevne strukture izdvajaju se akcenti u prostoru, tornjevi župne, franjevačke i pravoslavne crkve kojima je kasnije uspješno dodan vatrogasni toranj. Odnos ovih vertikala sekventno mijenja vizure na naselje, očuvane uglavnom s južne strane naselja.

Zatečeno stanje povijesne jezgre nije u sadržajnom i oblikovnom pogledu zadovoljavajuće. Esterova ulica, Zrinski trg, Trg bana Jelačića i Nemčićeva ulica koji uokviruju gradski park, najurbaniziraniji dijelovi povijesne jezgre, ujedno i najreprezentativniji, trebaju obnovu pojedinačnih građevina i njihovih namjena kako bi ukupna vrijednost ovog prostora bila prezentirana na primjeren način. Pripadajuće parcele ove najvrjednije strukture uglavnom su neuređene kao i dvorišne građevine koje su bez odgovarajuće namjene za ovaj najuži urbani prostor. Ovakvo stanje u najužoj gradskoj zoni nije prihvatljivo jer negira njene izvorne vrijednosti.

Ako se izuzmu ovi naglašeni urbanizirani potezi i građevne cjeline koje se izdvajaju po svojoj kulturno-povijesnoj vrijednosti i stupnju očuvanosti, prostor je uglavnom nedefiniran i zapušten, stoga se može reći da grad ima svoje lice i naličje koje tek treba kvalitetno osmisliti kako bi povijesna urbana jezgra bila afirmirana u svojoj cjelokupnosti. Ostaci srednjovjekovne utvrde, najvrjedniji dio cjelokupne povijesne strukture grada, svedeni su na minimum. Njeni, još uvijek izdiferencirani dijelovi, polako se "tope" i srastaju s okolnim terenom. Ukoliko se uskoro ne pristupi obnovi i revitaliza-

ciji utvrde, tu bi vrijednost grad mogao trajno izgubiti.

Ništa bolje stanje nije ni s povijesno-memorijalnim kompleksom "Danica" na sjevernom ulazu u grad. Kompleks je zapušten, a dio prostora ima posve neprimjerenu namjenu radionica i prostora za parkiranje.

CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA

Unutar prostora obuhvata GUP-a Koprivnice, do sada je provedena zaštita na svega 23 kulturna dobra. Prema pravnom statusu zaštite: *registriranih* (R) 15 (povijesna jezgra grada; povijesno-memorijalni kompleks "Danica"; 3 sakralne građevine, franjevački samostan s crkvom, župna crkva i pravoslavna crkva; 1 javna građevina, muzej i 9 stambenih građevina od kojih su neke stambeno-poslovne); *preventivno zaštićenih* (P) 8 (1 sakralna građevina, Kapela sv. Duha s gradskim grobljem; 1 povijesno-memorijalna cjelina, židovsko groblje; 2 stambene građevine; 1 vojna građevina, oružana i 1 grupa javne plastike s trgovom); broj *evidentiranih* je 19 (8 arheoloških lokaliteta, 2 stambene građevine, 7 spomen-obilježja, 2 javne plastike).

Zaštita je, dakle, provedena na razmjerno malom broju objekata kulturno-povijesnog nasljeđa. Zbog tog je razloga, u sklopu izrade konzervatorske podloge za potrebe ovog Plana, predviđen detaljni obilazak terena te detaljno popisivanje i valoriziranje kulturne baštine unutar granica obuhvata s ciljem da se sve kulturno-povijesne graditeljske vrijednosti zaštite te da se stvore uvjeti za njihovu adekvatnu obnovu. Na taj su način evidentirani novi baštinski elementi čiji je status do sada bio nedefiniran, od čega je za zaštitu predloženo 13 građevnih cjelina ili pojedinačnih građevina (PR) i evidentirano, do detaljnije obrade, 32 kulturna dobra. Predlaže se ukidanje statusa kulturnog dobra za 1 građevinu jer je na njenom mjestu izgrađena zamjenska građevina.

Popisivanje je provedeno po važećoj konzervatorskoj metodologiji kod koje valja osobito istaknuti: sagledavanje svih vrijednosti i gledišta kulturne baštine prema razrađenoj tipologiji i vrednovanje izvornih i postojećih prostornih i ambijentalnih obilježja te nedjeljivost spomenika i prirodnog okoliša.

Zaštita kulturnog i prirodnog nasljeđa ovisi prvenstveno o društvenim prilikama, ali i o nizu drugih činitelja o kojima ovise modeli po kojima se zaštita provodi. Trebalo bi, kako od strane stručnih službi, tako i od strane lokalne uprave i samouprave provoditi kontinuirano praćenje i djelovanje kroz financijsku i stručnu pomoć imaocima i korisnicima kulturnih i prirodnih dobara. Potrebno je konstantno isticati vrijednosti baštine i razvijati svijest o važnosti njenog očuvanja kroz razne aktivnosti na nivou grada, bilo preko medija ili unutar djelatnosti kulturnih ustanova.

Razvitak cijele Koprivničko-križevačke županije i grada Koprivnice treba temeljiti, između ostalog, i na spomenutim vrijednostima kako bi i naraštaji koji dolaze naslijedili kulturne vrijednosti stvarane stoljećima. Samo je uvažavanjem i svrsishodnim iskorištavanjem temeljnih vrijednosti određenog prostora moguće očuvati njegov identitet. Stoga je potrebno, kod provođenja ovog i drugih važećih prostornih planova, uspostaviti jači nadzor županijskih službi kako bi se izbjegli neprimjereni zahvati u prostoru koji trajno umanjuju njegove vrijednosti. Interakcijom konzervatorske službe i županijskih i lokalnih službi na terenu moguće je pratiti i unaprijediti stanje kulturnih i prirodnih dobara.

Zaštitu cjelokupne kulturne i prirodne baštine moguće je provoditi odgovarajućim zoniranjem prostora, a zaštitu pojedinačnih kulturnih dobara određivanjem režima zaštite. Za definiranje zone zaštite kulturne i prostorne baštine i pojedinačnih povijesnih građevina potrebno je izraditi detaljnu

konzervatorsku dokumentaciju koja bi se temeljila na dosadašnjim konzervatorskim elaboratima dopunjenu novim, do sada stečenim saznanjima. Dokumentacija treba u granicama zaštite dati analizu povijesne građe i dokumentacije, analizu postojećeg stanja te konzervatorske propozicije i smjernice za moguće i potrebne zahvate kojima bi se očuvale, zaštitile i unaprijedile prepoznate vrijednosti, a istovremeno sanirao ili umanjio utjecaj prostorno i likovno konfliktnih situacija u prostoru.

ZONE ZAŠTITE

Prema općim uputama Državne uprave za zaštitu kulturne baštine, Ministarstva kulture o utvrđivanju sustava mjera zaštite za kulturno-povijesne cjeline koje imaju svojstvo kulturnog dobra, uspostavljaju se sljedeće zone: 1. Zona cjelovite zaštite povijesnih struktura (A), obuhvaća dobro očuvane i osobito vrijedne elemente zaštićene strukture; 2. Zona djelomične zaštite povijesnih struktura (B), obuhvaća vrijedne elemente zaštićene strukture različitog stupnja očuvanosti koji čine skladnu cjelinu; 3. Zona zaštite ekspozicije ili kontaktna zona zaštićenih povijesnih struktura (E), obuhvaća neposredni okoliš zaštićenih povijesnih struktura koji čini kontaktno područje između pojedinih struktura, odnosno zona; 4. Zona zaštite krajolika (K), obuhvaća užu i širu prirodni ili kultivirani prostor integralno povezan s kulturno-povijesnom cjelinom; 5. Zona istraživanja (I), obuhvaća utvrđeno ili potencijalno područje arheoloških nalaza.

U odnosu na relativno dobru očuvanost povijesne urbane strukture Koprivnice i njenih najvrjednijih dijelova, povijesna jezgra Koprivnice je izdiferencirana na "A" zone stroge zaštite, "B" zonu djelomične zaštite, "E" zonu zaštite ekspozicije, kontaktnu zonu "K" i zonu arheoloških istraživanja "I".

"A" zona zaštite

Unutar zone zaštite povijesne jezgre Koprivnice ("B" zona djelomične zaštite), četiri su građevne cjeline koje zbog stupnja očuvanosti i ukupne vrijednosti imaju "A" stupanj potpune zaštite. To su, ostaci srednjovjekovne utvrde s oružanom, koja je ujedno i najvrjednija povijesna građevna cjelina, potom kompleks franjevačkog samostana s Crkvom sv. Antuna, kompleks župne crkve sa župnim dvorom i bolnički kompleks s Kapelom sv. Florijana i pilom Trpećeg Krista.

"B" zona zaštite

Obuhvaća vrjednija područja povijesne cjeline tek u manjoj mjeri izgrađene novijim zgradama koje čine skladnu cjelinu, no uz pretežnu dominaciju povijesnih objekata. Obilježavaju je vrijedni mikrourbani ambijenti, ambijentalno očuvani potezi zgrada povijesnoga mjerila i prepoznatljive lokalne tipologije gradnje. Uža zona zaštite obuhvaća središnji dio grada, srednjovjekovnu matricu koja čini temelj urbane matrice naselja, ulice Esterova, Vijećnička, Oružanska, Frankopanska i Franjevačka uz kasnije formirani trg dr. L. Brozovića i ostatke utvrde. Ova najstarija povijesna jezgra naselja nije očuvana kroz građevnu strukturu. Ostala je rahla i neurbanizirana jer se težište javnih funkcija kasnije smješta oko novoformiranog trga, istočno od Esterove ulice tako da jedino Esterova ulica postaje dijelom današnjeg urbanog središta Koprivnice i samim tim okosnica urbanog razvoja naselja. Nekađišnji zapadni i sjeverni dio okvira utvrde koji čine Trg mladosti, Nemčićeva, Florijanski, Zrinski i Trg bana Jelačića formiran u 17. stoljeću zahvaljujući povratku obrta i trgovine, zatvara prostran park s Esterovom ulicom nakon razgradnje ovog dijela utvrde i definira današnje urbano središte Koprivnice oko kojeg je smještena većina važnijih građevina sakralnog i civilnog života grada. Trg dr. T. Bar-

deka, zapadni dio Ulice braće Radić, Sajmišna, dio Potočne, sjeverna strana Mosne i dio Starogradske ulice čine ostatak okvira nastalog u kasnijem širenju gradskog prostora oko utvrde. Svilarska ulica također pripada povijesnoj strukturi naselja dok se dio ulice A. Starčevića i dio Basaričekove ulice sa svojom kasnijom urbanom strukturom priključuju ovoj povijesnoj jezgri dajući joj urbanizam s početka 20. stoljeća. Ovoj zoni zaštite priključeni su dijelovi Ulice braće Radić i Sajmišne koji po svojoj očuvanoj prostornoj i građevnoj strukturi inače pripadaju kontaktnoj zoni, međutim, čine okvir najvrjednije očuvane povijesne cjeline, ostataka srednjovjekovne utvrde te zatvarajući današnji prostor sajmišta, sudjeluju u cjelokupnom doživljaju ovog povijesnog prostora.

"E" zona zaštite ekspozicije

Povijesnim razvojem naselja čije je težište nakon turske opasnosti bilo psihološki uvjetovano sjeverozapadno od utvrde, imalo je za posljedicu neizgrađen prostor na suprotnoj, jugoistočnoj strani podno utvrde, sačuvan do danas u funkciji sajmišta. Ovaj prostor danas osigurava najvrjednije vizure na povijesnu jezgru i omogućava njen doživljaj izvana kakav se može vidjeti na sačuvanim vedutama Koprivnice iz 17. stoljeća. Stoga unutar zone zaštite ima posebno značenje, pogotovo stoga što su sve druge vizure na naselje manje vrijedne i ne daju mogućnost kvalitetnog doživljaja najvrjednije strukture naselja izvana.

Kontaktna zona povijesne jezgre naselja obuhvaća sljedeće ulice: Istočna strana Ulice braće Radić, Sajmišnu, St. i N. Brežanec, ulicu Beč, južnu stranu Mosne, dio Starogradske do Podravkinog muzeja, Špoljarsku i Dugu ulicu. To su ulice koje čine prihvatljiv okvir zaštićenoj povijesnoj jezgri naselja s ujednačenom nižom stambenom gradnjom u nizu. Ovoj kontaktnoj zoni pripadaju još i ranije nastale stambene prigradske cjeline Dubovec, Miklinovec i Banovac. Unutar ove zone danas preteže nova gradnja, no još uvijek je prisutna, pojedinačno ili u potezima, skromna malogradska arhitektura koja ima ambijentalno značenje. U novije vrijeme ove ulice trpe konfliktnu situaciju kroz katnost, odmake od građevne linije, a osobito u oblikovanju novih objekata, ne slijedeći zatečeno mjerilo ulice.

Eksterne vizure na naselje se nisu uspjele očuvati u kontinuitetu, i danas su vertikalne tornjeva veoma važni orijentiri u ravničarskim pejzažima prisutni u vizurama na naselje s južne strane preko Dubovca, Cinderišća, prostora zvanog Pri Magdalen i Brežanca. Vizure danas više nisu kvalitetne, ali su još uvijek prepoznatljive i, uz moguće intervencije u prostoru, moguće ih je poboljšati.

"I" zona istraživanja

Unutar uže zone zaštite gradske jezgre obris srednjovjekovne utvrde čitaju se u nizu detalja, stoga je definirana arheološka zona koja još uvijek nije do kraja istražena, a čine je obris nekadašnje utvrde i njenog opkopa.

"K" zona zaštite kultiviranog krajolika

Zona "K" označava predjele zaštite krajolika, a obuhvaća šire neizgrađeno dodirno područje prirodnoga i kultiviranog krajolika. Na području izvan zaštićenog područja urbane povijesne cjeline Koprivnice ova zona obuhvaća neizgrađeni i ozelenjeni javni prostor uzduž korita potoka Koprivnice i kultivirani padinski prostor Vinice s malobrojnim očuvanim objektima tradicijskog graditeljstva.

Hortikulturno riješeni neizgrađeni prostori, gradski park omeđen okolnom izgradnjom te parkovi na trgovima dr. Brozovića i dr. Bardeka, Florijanskom i Trgu mladosti, štite se unutar zaštićene povijes-

ne jezgre Koprivnice, "B" zone zaštite.

Sve prostorne vrijednosti s granicama zaštite prikazane su na kartografskom prikazu Zone zaštite povijesne jezgre grada Koprivnice, (grafički prilog 1) dok je granica zaštite povijesne jezgre Koprivnice sa pojedinačno zaštićenim kulturnim dobrima unutar ove zone zaštite, dana na grafičkom prilogu 2.

POPIS ZAŠTIĆENIH POVIJESNIH CJELINA

Povijesna jezgra - urbana cjelina

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Granica zone zaštite	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Zaštićena povijesna jezgra grada Koprivnice s proširenjem: bolnička cjelina, dio Ulice A. Starčevića i dio Basaričekove ul., Mosna ul. i prostor Sajmišta s Ulicom braće Radića i Sajmišnom.	Za zaštićenu povijesnu jezgru naselja granice su definirane na kartografskom prikazu prema režimima zaštite	R 770	III

Arheološke zone

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Lokalitet opisno	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Arheološka zona zaštite unutar zaštićene povijesne jezgre (srednjovjekovna utvrda)	Granica je dana na kartografskom prikazu	PR	III

Povijesno-memorijalna područja

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / lokalitet	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Kompleks "Danica"	Đelekovečka ul., k.č.br. 3605/13, 3640, 3641, 3642, 3643, 3644	R 474	III
02	Gradsko groblje	Varaždinska ul., k.č.br. 146, 152/3, 3053	P 03-UP/I-430/ 1-1983	III
03	Židovsko groblje	Varaždinska ul., k.č.br. 13444	P 02-13/8-1971	III
04	Pravoslavno groblje	Križevačka ul., k.č.br. 8881/1, 8881/2	PR	III

Parkovi i hortikulturno uređeni prostori

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / lokalitet	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Park ispred Muzeja s grupom pilova	Trg dr. Leandera Brozovića, k.č.br. 1438	P 02-13/123-1969	III
02	Gradski park	Središte naselja, k.č.br. 1472/1, 1472/2, 3092	PR	III
03	Park na Trgu T. Bardeka	Trg T. Bardeka, k.č.br. 3090	E	IV
04	Park na Trgu mladosti	Trg mladosti, k.č.br. 3095	E	IV
05	Park na Florijanskom trgu	Florijanski trg, k.č.br. 3080, 3081	E	IV

Građevni sklopovi

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / lokalitet	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Kompleks franjevačkog samostana s Crkvom sv. Antuna	Esterova ul. (granica na kartografskom prikazu), k.č.br. 2526	R 0532	II/III
02	Župna crkva sv. Nikole sa župnim dvorom	Esterova ul. (granica na kartografskom prikazu), k.č.br. 1471	R 0533	II/III
03	Bolnički kompleks s bolničkim zgradama, Kapelom sv. Florijana i pilom Trpećeg Krista	Trg T. Bardeka (granica na kartografskom prikazu), k.č.br. 1281, 1283	PR	III
04	Kompleks muzeja Podravke sa svim objektima	Starogradska ul. (granica na kartografskom prikazu), k.č.br. 2967, 2968, 2969, 2970	PR	III
05	Vojno-fortifikacijska cjelina	Granica je dana na kartografskom prikazu	PR	II/III

POPIS POJEDINAČNIH KULTURNIH DOBARA

Sakralni objekti

Crkve

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / kč. br.	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Župna crkva sv. Nikole (unutar građevne cjeline)	Esterova, k.č.br. 1471	R 533	II/III
02	Franj. crkva (unutar građevne cjeline)	Esterova, k.č.b. 2526	R 532	II/III
03	Pravoslavna crkva Sošestvija sv. Duha	Trg mladosti, k.č.br. 1470	R 530	III
04	Sinagoga	Svilarska ul., k.č. br. 1153/3	PR	III

Kapele

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / kč. br.	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Kapela sv. Florijana (unutar bolničkog kompleksa)	Trg T. Bardeka, k.č.br. 1283	PR	III
02	Kapela sv. Marije Tužne u Grantulama	Ul. S. Radića, k.č.br. 205, 206, 3067	PR	III
03	Kapela sv. Duha na gradskom groblju	Varaždinska ul. k.č.br. 146, 3053	P 03-UP/I- 430/1-1983	III

Kapele-poklonci

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / kč. br.	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Kapela-poklonac (Bijeg u Egipat)	Varaždinska cesta, k.č.br. 13469	E	IV
02	Kapela-poklonac Majke Božije	Starogradska ul., k.č.br. 2376/1	E	IV
03	Kapela-poklonac na Danici	Đelekovečka ul.,	E	IV

Civilne građevine

Javne građevine

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / kč. br.	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Gradska vijećnica	Zrinski trg 1, k.č.br. 1323	PR	III
02	Zgrada gimnazije	Školska ul., k.č.br.	PR	III
03	Zgrada Gradskog muzeja	Trg dr. Leandra Brozovića 1, k.č.br. 1539, 1440	R 614	III
04	Željeznički kolodvor	Kolodvorska ul., k.č.br. 3112, 3113	E	IV
05	Vatrogasni dom	Oružanska ul., k.č.br.	PR	III

Stambene i stambeno-poslovne građevine

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / kč. br.	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Stambena	Esterova 11/, k.č.br. 1435/3	R 596	III
02	Stambena	Esterova 19, k.č.br. 1443/1	R 643	III
03	Stambena	Esterova 12, k.č.br. 1448/1, 1448/2	R	III
04	Stambeno-poslovna	Florijanski trg 9/, k.č.br. 831	R 644	III
05	Stambena	Florijanski trg 13, k.č.br. 1104	R 665	III
06	Stambeno-poslovna	Frankopanska 2, k.č.br. 1432	P 02-13/11-1970	III
07	Stambeno-poslovna	Nemčičeva 3, k.č.br. 1481/3	P 02-13/8-1970	III

08	Stambeno-poslovna	Svilarska 34, k.č.br. 1109/1, 1109/2	PR	III
09	Stambeno-poslovna	Trg bana Jelačića 1, k.č.br. 1313	R 617	III
10	Stambena-obrt	Trg mladosti 15/, k.č.br. 1545	R 610	III
12	Stambeno-poslovna	Zrinski trg 10, k.č.br. 1302	R	III
13	Stambena	M. Krmpotića 8, k.č.br.	E	III
14	Stambena	Ulica A. Starčevića 2, k.č.br. 839/1	R 612	III

Industrijske građevine

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / lokalitet	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Mlin	Starogradska ul., k.č.br. 2995	E	IV
02	Stara uljara (današnja Podravka)	Ul. S. Radića, k.č.br. 182/9	E	IV
03	Paromlin (današnja Podravka)	Ul. S. Radića, k.č.br.	E	IV

Gospodarske građevine

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / lokalitet	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Klaonica	Starogradska ul., k.č.br. 2969, 2970	E	IV
02	Gospodarska građevina	Svilarska ul., k.č.br. 1305/2	PR	III

Vojne građevine

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / lokalitet	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Oružana (unutar vojnog sklopa s ostacima utvrde)	Oružarska ul., k.č.br. 2636	P 02-13/10-1970	I/II

Fortifikacijske građevine

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / lokalitet	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Ostaci srednjovjekovne utvrde	Granica je ucrtana na kartografskom prilogu	PR	II

Arheološki lokaliteti

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / lokalitet	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Cinderišće, keramika, kasni srednji vijek	oko 150 m SI od željezničkog mosta preko Koprivnice	E	IV

02	Središte grada, srednji vijek, slučajni nalaz	Glazbeni paviljon, II osnovna škola i Crkva sv. Nikole	E	IV
03	Vijećnička ulica, kameni artefakt - pretpovijest, slučajni nalaz	Vijećnička ulica	E	IV
04	Dubovec, kamena sjekira - neolit slučajni nalaz	Južno od željezničkog kolodvora, istočno od nekadašnje utvrde	E	IV
05	Križevačka ulica, keramika - eneolitik, topovska kugla - sr. vijek, slučajni nalaz	K.br. 46, blizu Dubovca i željezničke postaje	E	IV
06	Stari centar, keramika, oružje, oruđe, nakit -sr. vijek, slučajni nalaz	Centar grada, varoška graba, Florijanski bastion, Južni revelin	E	IV
07	Ulica Beč, kamena sjekira - neolit - brončano doba, slučajni nalaz	Južno od stare utvrde, uz potok Koprivnicu	E	IV
08	Žablivka, keramika - eneolitik, kasno brončano doba, starije željezno doba	Križevačka ulica, nasuprot zapadnog nadvoznjaka zaobilaznice	E	IV

Javna plastika

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / lokalitet	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Grupa pilova	Trg dr. Leandra Brozovića, k.č.br. 1438	P 02-13/ 123-1969	II
03	Pil Tužnog Krista (unutar bolničkog kompleksa)	Trg T. Bardeka, k.č.br. 1283	PR	II
04	Raspelo	Raskrižje u Miklinovcu	E	IV
05	Raspelo	Raskrižje Bilogorska -Špoljarska ul.	E	IV
06	Raspelo	Raskrižje Križevačka-Vinička ul.	E	IV
07	Raspelo	Raskrižje Mosna-Potočna ul.	E	IV
08	Raspelo	Đelekovečka, uz prugu	E	IV

Spomen obilježja

R. br.	Nepokretno kulturno dobro	Adresa / lokalitet	Status zaštite	Preliminarna kategorizacija
01	Spomen-obilježje na gradskom groblju		E	IV
02	Mauzolej obitelji Semper	Gradsko groblje	E	IV
03	Mauzolej obitelji Sulimanović	Gradsko groblje	E	IV

Za navedenu preliminarnu kategorizaciju kulturne baštine prilaže se tabela pojašnjenja značenja pojedinih kategorija u koje su svrstana kulturna dobra.

VALORIZACIJA KULTURNIH DOBARA

(prema kategorijama i značenju):

Kategorija	Značenje/vrijednost
0	međunarodno značenje
I	nacionalno značenje
II	makroregionalno značenje (razina sjeverozapadne Hrvatske)
III	mikroregionalno značenje (županijska razina)
IV	lokalno značenje (općinska razina)

Za povijesnu urbanu cjelinu Koprivnice i ostale vrijedne cjeline (povijesno-memorijalne), graditeljske sklopove i pojedinačno zaštićena kulturna dobra i druge povijesno vrijedne građevine unutar obuhvata Generalnog plana utvrđeni su uvjeti i smjernice i određen sustav mjera zaštite koje je potrebno ugraditi u plan. Za zaštitu i očuvanje svih nepokretnih kulturnih dobara koja se štite Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, određeni su režimi zaštite i naglašen postupak provođenja mjera zaštite. Odredbe za uspostavu i provođenje mjera zaštite i obnove kulturne baštine proizlaze iz Zakona i Uputa koji se na njih odnose (uključujući sve naknadne izmjene i dopune): Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99); Zakon o gradnji (NN 52/99); Zakon o prostornom uređenju (NN 30/94, 61/00); Obvezatna uputa o zoniranju zaštićenih povijesnih cjelina gradova i ostalih naselja (Ministarstvo kulture - Uprava za zaštitu kulturne baštine, 1995., 1998.).

Propisanim mjerama utvrđuju se obvezatni upravni postupci te način i oblici graditeljskih i drugih zahvata na: pojedinačnim spomeničkim građevinama, građevnim sklopovima, arheološkim lokalitetima, parcelama na kojima se spomeničke građevine nalaze te predjelima (zonama) zaštite naselja i kultiviranoga krajolika ili drugim predjelima s utvrđenim spomeničkim svojstvima.

Posebnom konzervatorskom postupku osobito podliježu sljedeći zahvati na zaštićenim građevinama, sklopovima, predjelima i lokalitetima: popravak i održavanje postojećih građevina, nadogradnje, prigradnje, preoblikovanja i građevne prilagodbe (adaptacije), rušenja i uklanjanja građevina ili njihovih dijelova, novogradnje na zaštićenim parcelama ili unutar zaštićenih predjela, funkcionalne prenamjene postojećih građevina, izvođenje radova na arheološkim lokalitetima.

U skladu s navedenim zakonima za sve nabrojene zahvate na građevinama, sklopovima, predjelima (zonama) i lokalitetima, za koje je ovim Generalnim planom utvrđena obveza zaštite kod nadležne službe za zaštitu spomenika (Ministarstvo kulture, Državna uprava za zaštitu kulturne baštine - Konzervatorski odjel u Zagrebu, Mesnička 49), potrebno je ishoditi zakonom propisane suglasnosti: 1. Posebne uvjete (u postupku izdavanja lokacijske dozvole); 2. Prethodno odobrenje (u postupku izdavanja građevne dozvole); 3. Nadzor u svim fazama radova na koje se odnose posebni uvjeti i prethodna odobrenja, provodi nadležna Državna uprava za zaštitu kulturne baštine.

Zaštićenim građevinama kod kojih su utvrđena spomenička svojstva i na koje se obvezatno primjenjuju sve spomeničke odredbe, smatraju se sve građevine koje su u ovom Planu popisane kao: *registrirani spomenici (R)*, *preventivno zaštićeni (P)* i *oni predloženi za registraciju (PR)*.

Za građevine označene kao *evidentirana baština (E)* opisan postupak nije obavezan, ali je preporuč-

ljiv ukoliko službe lokalne uprave u provedbi ovoga Generalnoga plana nađu interes i potrebu za savjetodavnim sudjelovanjem Službe zaštite. Neka od evidentiranih kulturnih dobara mogu biti predložena za zaštitu ako se tijekom daljeg rada dođe do novih podataka koji bi upućivali na njihovo veće značenje.

SUMMARY

Kristina ZLOUŠIĆ-ĐAKOVIĆ

CONSERVATIONAL BACKGROUND FOR GENERAL TOWN-PLANNING OF KOPRIVNICA

Conservational background has been made for the needs of General Town-Planning of the Town of Koprivnica and has entirely been adjusted to the level of spacial-planning documentation. It has also been based on the earlier conservational documentation and contemporary experiences in the protection of cultural heritage. Since the old towns like Koprivnica are unique spacial organisms, subject to spacial changes, it was necessary to remeasure the zone of historic nucleus protection, as well as to evaluate and zone the entire space within the scope of the General Town-Planning of the Town of Koprivnica. The detailed analysis of the historic spacial and construction structure of the town distinguished and prescribed spacial and construction units and individual cultural treasures. Except that, a number of heritage elements of local value have also been registered, that is those that participate in the entire outline of the town. Regarding a relatively well preserved historic urban town structure and its most valuable parts, the zones of protection of certain parts have been defined: "A" zone of strict protection, "B" zone of partial protection, "E" zone of expositional protection, the contact zone, "K" and "I" the zone of archeologic research. All cultural treasures, spacial and individual, have been registered and marked on the cartographic presentation of the Protection Zone of the historic nucleus of the town of Koprivnica, while within the Conservation Background, conditions, instructions and system of measures have been given to protect cultural treasures. The proposed treasures for protection have been put under an immediate procedure of protection, participating thus in the management of the given space in an appropriate way.